

HỌC VIỆN NÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

HỒ HUY THÀNH

**NGHIÊN CỨU THỰC TRẠNG SỬ DỤNG ĐẤT NÔNG NGHIỆP
VÀ KINH TẾ HỘ DƯỚI TÁC ĐỘNG CỦA ĐÔ THỊ HÓA
TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HÀ TĨNH**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC NÔNG NGHIỆP - 2018

HỌC VIỆN NÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

HỒ HUY THÀNH

**NGHIÊN CỨU THỰC TRẠNG SỬ DỤNG ĐẤT NÔNG NGHIỆP
VÀ KINH TẾ HỘ DƯỚI TÁC ĐỘNG CỦA ĐÔ THỊ HÓA
TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HÀ TĨNH**

Chuyên ngành: Quản lý đất đai

Mã số: 9.85.01.03

Người hướng dẫn khoa học:

1. PGS.TS. Đào Châu Thu

2. TS. Mai Văn Phấn

HÀ NỘI, NĂM 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các kết quả nghiên cứu được trình bày trong Luận án trung thực, khách quan và chưa từng dùng để bảo vệ ở bất kỳ học vị nào.

Tôi xin cam đoan rằng mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện Luận án đã được cảm ơn, các thông tin trích dẫn trong Luận án này đều được ghi rõ nguồn gốc.

Hà Nội, ngày tháng năm 2018

Tác giả Luận án

Hồ Huy Thành

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành Luận án này, tôi xin trân trọng bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới các tập thể, cá nhân:

- PGS.TS. Đào Châu Thu - Hội Khoa học đất Việt Nam; TS. Mai Văn Phần - Tổng cục Quản lý đất đai đã tận tình hướng dẫn, giúp đỡ tôi thực hiện hoàn thành Luận án này.

- Ban Giám đốc Học viện, Ban Quản lý đào tạo và các thầy cô Khoa Quản lý đất đai - Học viện Nông nghiệp Việt Nam đã góp ý kiến và tạo điều kiện giúp đỡ trong suốt thời gian tôi thực hiện và hoàn thành Luận án này;

- Lãnh đạo và các phòng, đơn vị chức năng thuộc Sở Tài nguyên và Môi trường Hà Tĩnh, Sở Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn Hà Tĩnh, Lãnh đạo và các phòng, đơn vị chức năng thuộc UBND thành phố Hà Tĩnh; Lãnh đạo và cán bộ chuyên môn các xã Thạch Hạ, Thạch Môn và phường Thạch Quý; các nông hộ thuộc địa bàn nghiên cứu đã giúp đỡ tạo điều kiện thuận lợi cho tôi trong quá trình nghiên cứu, thực hiện Luận án tại địa phương.

- Vợ, con và gia đình đã đầu tư, hỗ trợ, gánh vác công việc cho tôi trong suốt hơn 6 năm học tập, nghiên cứu và thực hiện Luận án.

- Cơ quan và các đồng nghiệp đã tạo điều kiện giúp đỡ, cổ vũ động viên tôi trong suốt quá trình học tập nghiên cứu.

Xin trân trọng cảm ơn !

Hà Nội, ngày tháng năm 2018

Tác giả Luận án

Hồ Huy Thành

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn.....	ii
Mục lục	iii
Danh mục chữ viết tắt.....	vi
Danh mục bảng	viii
Danh mục hình.....	x
Trích yếu luận án	xi
Thesis abstract.....	xiii
Phần 1. Mở đầu	1
1.1. Tính cấp thiết của đề tài	1
1.2. Mục tiêu nghiên cứu	3
1.3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	3
1.3.1. Đối tượng nghiên cứu	3
1.3.2. Phạm vi nghiên cứu	3
1.4. Những đóng góp mới của đề tài.....	3
1.5. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn	4
1.5.1. Ý nghĩa khoa học	4
1.5.2. Ý nghĩa thực tiễn.....	4
Phần 2. Tổng quan tài liệu	5
2.1. Cơ sở lý luận về vấn đề nghiên cứu.....	5
2.1.1. Đất nông nghiệp và tiềm năng sử dụng đất nông nghiệp.....	5
2.1.2. Đô thị hóa và vấn đề sử dụng đất nông nghiệp khu vực đô thị và ven đô	10
2.1.3. Kinh tế nông hộ dưới tác động của đô thị hóa vùng đô thị và ven đô	20
2.2. Sử dụng đất nông nghiệp và kinh tế nông hộ dưới tác động của đô thị hóa tại một số nước trên thế giới và tại Việt Nam.....	24
2.2.1. Sử dụng đất nông nghiệp và kinh tế nông hộ dưới tác động của đô thị hóa tại một số nước trên thế giới.....	24
2.2.2. Sử dụng đất nông nghiệp và kinh tế nông hộ dưới tác động của đô thị hóa tại Việt Nam và tỉnh Hà Tĩnh.....	33
2.3. Những nghiên cứu về sử dụng đất và kinh tế nông hộ dưới tác động của đô thị hóa vùng đô thị và ven đô.....	39
2.4. Nhận xét, đánh giá chung, định hướng nghiên cứu	41

Phần 3. Nội dung và phương pháp nghiên cứu.....	44
3.1. Nội dung nghiên cứu.....	44
3.1.1. Đặc điểm điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội trong điều kiện ĐTH ở thành phố Hà Tĩnh	44
3.1.2. Sử dụng đất và công tác quản lý đất nông nghiệp giai đoạn 2000 - 2015 tại thành phố Hà Tĩnh	44
3.1.3. Sử dụng đất nông nghiệp và kinh tế nông hộ dưới tác động của ĐTH ở thành phố Hà Tĩnh	44
3.1.4. Kinh tế nông hộ của một số mô hình sử dụng đất nông nghiệp dưới tác động của ĐTH vùng nội đô và ven đô thành phố Hà Tĩnh.....	44
3.1.5. Định hướng sử dụng đất và đề xuất các giải pháp nâng cao hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp thành phố Hà Tĩnh.....	45
3.2. Phương pháp nghiên cứu	45
3.2.1. Phương pháp thu thập thông tin thứ cấp.....	45
3.2.2. Phương pháp chọn điểm nghiên cứu.....	45
3.2.3. Phương pháp thu thập thông tin sơ cấp.....	47
3.2.4. Phương pháp đánh giá đất theo FAO.....	48
3.2.5. Phương pháp đánh giá hiệu quả sử dụng đất	48
3.2.6. Phương pháp đánh giá tổng hợp hiệu quả kinh tế, xã hội, môi trường.....	51
3.2.7. Phương pháp ứng dụng GIS trong xây dựng bản đồ	51
3.2.8. Phương pháp phân tích đất.....	52
3.2.9. Phương pháp phân cấp xây dựng bản đồ độ phì	52
3.2.10. Phương pháp phân tích SWOT	53
3.2.11. Phương pháp tổng hợp, xử lý số liệu và minh họa kết quả nghiên cứu.....	54
Phần 4. Kết quả và thảo luận.....	55
4.1. Đặc điểm điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội dưới tác động của đô thị hóa ở thành phố Hà Tĩnh	55
4.1.1. Điều kiện tự nhiên.....	55
4.1.2. Thực trạng phát triển kinh tế - xã hội dưới tác động của đô thị hóa ở thành phố Hà Tĩnh	60
4.1.3. Đánh giá chung về điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội thành phố Hà Tĩnh.....	66
4.2. Sử dụng đất và công tác quản lý đất nông nghiệp giai đoạn 2000 - 2015 tại thành phố Hà Tĩnh	68

4.2.1.	Đặc điểm tình hình sử dụng đất nông nghiệp ở thành phố Hà Tĩnh.....	68
4.2.2.	Tình hình sử dụng đất nông nghiệp qua các giai đoạn	69
4.2.3.	Biến động diện tích đất nông nghiệp giai đoạn 2000 - 2015 ở thành phố Hà Tĩnh	71
4.2.4.	Công tác quản lý đất đai và chính sách phát triển sản xuất nông nghiệp ở thành phố Hà Tĩnh	77
4.3.	Sử dụng đất nông nghiệp và kinh tế nông hộ dưới tác động của đô thị hóa ở thành phố Hà Tĩnh	81
4.3.1.	Đánh giá bổ sung tính chất đất nông nghiệp sau tác động của quá trình đô thị hóa tại 3 xã, phường nghiên cứu.....	81
4.3.2.	Đánh giá thích hợp đất đai của các loại sử dụng đất theo yêu cầu sử dụng đất thành phố Hà Tĩnh	85
4.3.3.	Hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp và kinh tế nông hộ dưới tác động của đô thị hóa	104
4.4.	Hiệu quả một số mô hình sử dụng đất nông nghiệp dưới tác động của đô thị hóa thành phố Hà Tĩnh.....	123
4.4.1.	Cơ sở để lựa chọn mô hình sử dụng đất để theo dõi, đánh giá	123
4.4.2.	Hiệu quả sản xuất mô hình trồng hoa đào	124
4.4.3.	Hiệu quả sản xuất mô hình trồng Lạc - Dưa hấu - Bắp cải	125
4.4.4.	Hiệu quả sản xuất mô hình trồng Hoa ly - Dưa hấu - Súp lơ	127
4.4.5.	Hiệu quả sản xuất mô hình nuôi cá Chêm, cá Chim.....	129
4.4.6.	Đánh giá chung về hiệu quả sử dụng đất của các mô hình.....	130
4.5.	Định hướng sử dụng đất và đề xuất các giải pháp nâng cao hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp thành phố Hà Tĩnh.....	132
4.5.1.	Căn cứ định hướng sử dụng đất	132
4.5.2.	Các giải pháp nâng cao hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp nhằm ổn định và phát triển kinh tế nông hộ	139
Phần 5. Kết luận và kiến nghị.....		148
5.1.	Kết luận.....	148
5.2.	Đề nghị.....	149
Các công trình khoa học đã công bố.....		150
Tài liệu tham khảo		151
Phụ lục		160

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Nghĩa tiếng Việt
BĐKH	Biến đổi khí hậu
BVTV	Bảo vệ thực vật
CCHC	Cải cách hành chính
CNH	Công nghiệp hóa
CPTG	Chi phí trung gian
CSHT	Cơ sở hạ tầng
DT	Diện tích
DTTN	Diện tích tự nhiên
ĐTH	Đô thị hóa
ĐVĐĐ	Đơn vị đất đai
FAO	Tổ chức Lương thực và Nông nghiệp Liên Hiệp Quốc (Food and Agriculture Organization of the United Nations)
GCN QSD	Giấy chứng nhận quyền sử dụng
GCN	Giấy chứng nhận
GPMB	Giải phóng mặt bằng
GTGT	Giá trị gia tăng
GTSX	Giá trị sản xuất
GIS	Hệ thống thông tin địa lý (Geographic Information System)
HĐH	Hiện đại hóa
HĐND	Hội đồng nhân dân
HQĐV	Hiệu quả đồng vốn
HTX	Hợp tác xã
KCN	Khu công nghiệp
KHCN	Khoa học công nghệ
KHSD	Kế hoạch sử dụng
LĐ	Lao động
LMU	Đơn vị đất đai (Land Mapping Unit)
LUT	Loại sử dụng đất (Land Use Types)
MCA	Phân tích đa tiêu chuẩn (Multi Criteria Analysis)

Từ viết tắt	Nghĩa tiếng Việt
NCS	Nghiên cứu sinh
NN	Nông nghiệp
NTTS	Nuôi trồng thủy sản
QHSD	Quy hoạch sử dụng
SXKD	Sản xuất kinh doanh
SXNN	Sản xuất nông nghiệp
TNHH	Thu nhập hỗn hợp
TTCN	Tiêu thủ công nghiệp
UBND	Ủy ban nhân dân

DANH MỤC BẢNG

STT	Tên bảng	Trang
2.1.	So sánh nông nghiệp đô thị và nông nghiệp nông thôn.....	13
2.2.	Diện tích các loại đất qua các thời kỳ ở Nhật Bản	31
2.3.	Diện tích các loại đất ở Hàn Quốc giai đoạn 2003 - 2011.....	32
3.1.	Các chỉ tiêu phân cấp đánh giá hiệu quả kinh tế các loại hình sử dụng đất nông nghiệp	50
3.2.	Phân cấp đánh giá hiệu quả xã hội	50
3.3.	Các chỉ tiêu phân tích đất	52
3.4.	Chỉ tiêu đánh giá độ phì.....	53
4.1.	Mức lũ của sông Rào Cái	58
4.2.	Diện tích các loại đất trên địa bàn thành phố Hà Tĩnh	60
4.3.	Diện tích, cơ cấu nhóm đất chính thành phố Hà Tĩnh từ 2000 - 2015	69
4.4.	Diện tích, cơ cấu các loại đất nông nghiệp thành phố Hà Tĩnh từ 2000 - 2015	70
4.5.	Chu chuyển diện tích một số loại đất chính giai đoạn 2000 - 2015	74
4.6.	Một số dự án trọng điểm có tác động đến sản xuất nông nghiệp	75
4.7.	Tính chất lý, hóa học đất của phẫu diện HT 08.....	82
4.8.	So sánh tính chất lý, hóa học đất tầng mặt giữa phẫu diện phúc tra HT08 năm 2015 và phẫu diện xây dựng bản đồ đất TPHT02 năm 2010	83
4.9.	Tính chất lý, hóa học đất của phẫu diện HT 10.....	84
4.10.	Các yếu tố, chỉ tiêu phân cấp xác định đơn vị đất đai thành phố Hà Tĩnh	86
4.11.	Tổng hợp diện tích loại đất theo đơn vị hành chính	87
4.12.	Tổng hợp diện tích địa hình tương đối theo đơn vị hành chính	88
4.13.	Tổng hợp diện tích độ dày tầng canh tác theo đơn vị hành chính	89
4.14.	Tổng hợp diện tích thành phần cơ giới theo đơn vị hành chính	90
4.15.	Tổng hợp diện tích độ phì theo đơn vị hành chính.....	91
4.16.	Tổng hợp diện tích chế độ tưới theo đơn vị hành chính.....	92
4.17.	Tổng hợp các đơn vị đất đai thành phố Hà Tĩnh	94
4.18.	Mức độ thích hợp đất đai một số loại sử dụng đất chính	96
4.19.	Tổng hợp các mức độ thích hợp đất đai của LMU	97
4.20.	Tổng hợp diện tích thích hợp đất chuyên lúa theo đơn vị hành chính.....	98